

Projekt „Archeologiczne Przywracanie Pamięci o Wielkiej Wojnie. Materialne pozostałości życia i śmierci w okopach Wielkiej Wojny w rejonie Rawki i Bzury” (akronim: APP) to zrealizowane w latach 2014-2018 badania naukowe i prospołeczne działania kulturotwórcze. To też kontekst dążeń do spełnienia trzech zasadniczych celów:

- (1) przywrócenie pamięci o froncie wschodnim I wojny światowej;
- (2) wzbogacenie wiedzy o życiu i śmierci żołnierzy w okopach;
- (3) zaktualizowanie wyobrażeń o specyfice, znaczeniach i następstwach działań zbrojnych, jakie miały miejsce w rejonie nad Rawką i Bzurą przed stu laty.

Wraz z Zespołem powołanym do realizacji projektu APP oraz zaproszonymi do współpracy specjalistami i podwykonawcami, w wyniku realizacji założonych (oraz nadprogramowych względem założonych wyjściowo) celów i zadań, zebraliśmy znacznie więcej danych, materiałów, znalezisk niż pierwotnie zakładaliśmy. W efekcie, nie zdołaliśmy pomieścić omówienia całości wyników badań APP w jednej publikacji. Dlatego zdecydowaliśmy się zaprezentować te wyniki trójtorowo, w trzech odrębnych książkach. Wątki i zagadnienia zawarte w publikacjach, artykułach (w tym wąskoaspektywnych, specjalistycznych publikacjach naukowych) i opracowaniach APP przeplatają się i dopełniają.

W pierwszej z serii książkowych publikacji stanowiących wynik naszych dotychczasowych badań, zatytułowanej „Archeologiczne Przywracanie Pamięci o Wielkiej Wojnie w rejonie Rawki i Bzury (1914-1915)” prezentujemy treści stanowiące artikulację realizacji dwóch celów, tj.: przywracania pamięci o froncie wschodnim I wojny światowej we współczesności oraz wzbogacania wiedzy o życiu i śmierci żołnierzy w okopach tej wojny. Punkt wyjścia stanowi zarys kontekstu historycznego i społecznego działań wojennych, które toczyły się od grudnia 1914 do lipca 1915 r. w rejonie Rawki i Bzury (część I). Następnie, szkicujemy najciekawsze, jak sądzimy, założenia, metody, działania i wnioski archeologicznego procesu poznawczego odnoszące się do materialnych pozostałości wojennych wydarzeń sprzed stu lat. Prezentujemy kontekst poznawczy, cele, uwarunkowania metodyczne i metodologiczne oraz oczekiwania społeczne i wymagania konserwatorskie, które złożyły się na archeologiczne przywracanie pamięci o wydarzeniach z czasu Wielkiej Wojny (część II).

Następnie, prezentujemy to, co po tych wydarzeniach pozostało w sensie materialnym – na wybranych najbardziej w naszej opinii sugestywnych przykładach kategoriach zabytków ruchomych oraz zabytków nieruchomych. Re-prezentując obecność materialnych pozostałości wydarzeń czasu wojny, kładziemy nacisk na szczególnie ciekawe z obranej perspektywy wyniki badań archeologicznych, historycznych i antropologicznych, które postrzegamy jako istotne w procesie roz-poznawania obrazów życia (część III) i śmierci (część IV) w okopach Wielkiej Wojny poprzez materialne pozostałości. Wątki (z) pamięci materii i biografii (w tym osteobiografii i biografii krajobrazu pobojuwiska) staramy się wpleść na nowo w historie ludzi i rzeczy (za)angażowanych w działania wojenne, by w wyniku realizowanych w ten sposób praktyk materialno-dyskursywnych podtrzymać pamięć o zagarniętych przez wojnę ludziach i rzeczach. Ku przestrodze.

Staramy się przy tym ukazać zarówno wartości poznawcze, jak i społeczne materialnych nośników pamięci mówiących o trudnej przeszłości. Dlatego w części stanowiącej podsumowanie obrazujemy kompleksowe wyniki archeologicznego przywracania pamięci o I wojnie z nadzieją, że zostaną po-traktowane jako istotne argumenty przemawiające za wartością historyczną, poznawczą i społeczną fenomenów, które uczyniliśmy przedmiotem badań. Treści tego dotyczące zawarliśmy w niniejszej publikacji. Do jej powstania przyczynili się Członkowie Zespołu powołanego do realizacji projektu oraz zaproszeni do współpracy Autorzy.